

INFOGRAFİK Serisi

SINIF

"IQ" Defter

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

EVRENSEL
İLETİŞİM
YAYINLARI

Copyright ©

**Evrensel İletişim Yayın Dağıtım
San. Tic. Ltd. Şti.**

Bu kitabın her hakkı
EVRENSEL İLETİŞİM LTD. ŞTİ.'e aittir.

Hangi amaçla olursa olsun, bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayınlayan yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

Yazar
Komisyon

Genel Yayın Yönetmeni
Engin KARAPINAR

Dizgi - Kapak - Tasarım
Osman GÜRLEYİK

Basım Yeri
Korza Basım

ISBN
978 - 625 - 7153 - 84 - 3

**EVRENSEL
İLETİŞİM
YAYINLARI**

Zübeyde Hanım Mah. 655. Cad. No.: 15/A
Altındağ / ANKARA

Tel: (0312) 384 65 00 Faks: (0312) 384 61 00

email: evrensel@evrenseliletisim.com.tr

www.evrenseliletisim.com.tr

INFOGRAFİK Serisi

MEB Formatına Uyumlu

Çözümlü Örnek Sorular

Yeni Nesil Sorular

Kazanım Bilgileri

Bilgi evrenselidir.

İstiklâl Marşı

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbin âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünya da cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım,
Her cerîhamdan, İlâhi boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

M. Kemal Atatürk

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünya da emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE	BİR KAHRAMAN DOĞUYOR	9
2. ÜNİTE	MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR	35
3. ÜNİTE	MİLLÎ BİR DESTAN: YA İSTİKLÂL YA ÖLÜM!	87
4. ÜNİTE	ATATÜRKÇÜLÜK VE ÇAĞDAŞLAŞAN TÜRKİYE	135
5. ÜNİTE	DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI	195
6. ÜNİTE	ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI	207
7. ÜNİTE	ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI	225
	CEVAP ANAHTARI	246

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatını Etkileyen Olaylar ve Kişiler

a. Mustafa Kemal'i Etkileyen Kişiler

Ana başlıkların ve konu başlıklarının yer aldığı, gereksiz cümlelerden arındırılmış detay bilgiler.

KAZANIM

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programına göre sıralı kazanımların yer aldığı bölümdür.

EVRENSEL BİLGİ

Bu bölüm, konunun önemli noktalarını içerir.

EVRENSEL BİLGİ

Mustafa Kemal'in öğrenimine hangi durumlarda başlayacağı konusunun ailede küçük bir tartışma olmasının, ailenin eğitime önem verdiğinin bir göstergesidir.

"Annemle babam arasındaki anlaşmazlık epeyce sürdü. Araya halam Emine Hanım da girdi. Pek mühim bir meselemiş gibi diğer akrabalar da işe karıştılar. Fakat benim fikrimi soran olmadı. Nihayet bir çaresi bulundu. Önce ilahilerle mahalle mektebine başladım. Bu suretle anamın dediği oldu. Birkaç gün sonra da oradan çıkarak Şemsî Efendi'nin Mektebine kaydedildim. Babam da memnun kaldı."

MUSTAFA KEMAL'İN FİKİR HAYATINI ETKİLEYEN OLAYLAR VE KİŞİLER

a. Mustafa Kemal'i Etkileyen Kişiler

KAZANIM

8.1.3. Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.

Mustafa Kemal'in, "Fikirlerimin babası" olarak nitelendirdiği Ziya Gökalp, **milliyetçilik ve Türkçülük** üzerine yazdığı eserleri ile onu derinden etkilemiştir. Mustafa Kemal özellikle cumhuriyetin ilk yıllarında kültür politikalarını belirlerken onun fikirlerinden yararlanmıştı.

Ziya Gökalp

Mustafa Kemal'in milliyetçiliğinin önemli temsilcisi olarak gördüğü "Millî Şair" diye de tanınan Mehmet Emin Yurdakul, en sevdiği şairler arasında yer almaktaydı. Mehmet Emin Yurdakul eserlerinde; **vatan, millet ve milli birlik** gibi kavramları yoğun bir şekilde işlemiştir.

Mehmet Emin Yurdakul

Hukukun üstünlüğü ve kuvvetler ayrılığı ilkelerini savunur.

Montesquieu

Tevfik Fikret

Mustafa Kemal "Ben inkılapçı ruhumu ondan aldım." diyerek Tevfik Fikret'ten nasıl etkilendiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda Mustafa Kemal'in **çağdaş ve inkılapçı** kişiliğinin oluşmasında etkili olmuştur.

Namık Kemal

Mustafa Kemal'in okuyup etkilendiği düşünürlerden biri "Vatan Şairi" olarak tanınan Namık Kemal'dir. Mustafa Kemal'de **vatan sevgisi ve hürriyet aşkı** gibi duyguların yerleşmesine yardımcı olmuştur.

J. J. Rousseau

Mustafa Kemal "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." sözünü Rousseau'dan esinlenerek söylemiştir. Modern **demokrasi anlayışına** temel oluşturan toplumsal sözleşme öğretisi milletler üzerinde etkili olmuştur.

Voltaire

Din ve düşünce özgürlüğü ile insan hakları konularındaki görüşleri ile Mustafa Kemal üzerinde etkili olmuştur.

B. Aşağıdaki tabloda verilen devletlerin I. Dünya Savaşı öncesinde hangi grupta yer aldığını "✓" ile belirtiniz.

	Devletler	İttifak	İtilaf	Tarafsız
1.	Almanya			
2.	Fransa			
3.	İngiltere			
4.	Osmanlı			
5.	İtalya			
6.	Bulgaristan			
7.	Rusya			
8.	Avusturya-Macaristan			

Konunun pekiştirilmesini sağlayan etkinliklerin bulunduğu bölümdür.

Konunun bilinmesi gereken noktalarını vurgulayan etkinliklerin bulunduğu bölümdür.

Konunun temel noktalarına dikkat edilmesi istenir.

A. Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerini verilen gelişmelerle uygun şekilde eşleştiriniz.

İleri görüşlülük Liderlik Teşkilatçılık Vatanseverlik Yenilikçilik Birleştiricilik

	Gelişmeler	Kişilik Özelliği
1.	Milli Mücadele'de "Ya İstiklal Ya Ölüm!" düşüncesini benimsemesi	
2.	Milli Mücadele Dönemi'nde bütün millî cemiyetleri tek çatı altında toplaması	
3.	Trablusgarp Savaşı sırasında dağınık hâlde bulunan yerli halkı İtalyanlara karşı örgütlemesi	
4.	Şam'da Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurması	
5.	Yabancı dil bilgisini geliştirmesi	
6.	Çanakkale Savaşı'nda düşmanın çıkarma yapacağı yeri bilmesi	

KONU DEĞERLENDİRME TESTİ

1

Konuya ait sınavda çıkma ihtimali olan soruların bulunduğu bölümdür.

Sınavlarda çıkan sorulara dikkat çekilen kısımdır.

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTİ

1

Ünitenin önemli noktalarını pekiştiren ve toparlayıcı soruların yer aldığı bölümdür.

2

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTİ

2. ÜNİTE

9. Milli Mücadele'nin mihenk taşı: Sivas Kongresi

Bu görselde Sivas Kongresi'nin,

- Milli Mücadele açısından kıilit noktası olduğu
- Tam bağımsızlığın benimsendiği
- Bölgesel nitelik taşıdığı
- Özelliklerinden hangilerine değinilmiştir?

A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

11. Aşağıda Osmanlı Mebusan Meclisi'nde alınan Misak-ı Milli kararlarından bazıları verilmiştir.

- Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığı sırada işgal edilmiş olan bölgelerin tümü, ayrılmaz bir bütündür.
- Tam bağımsızlığın sağlanabilmesi için milli ve ekonomik gelişmemizi engelleyen her türlü siyasi, adli ve mali sınırlamalar kaldırılmaldır.
- Bat Trakya'nın durumu, orada yaşayan halkın serbestçe verecekleri oylara belirlenmelidir.

Bu maddeler aşağıdaki çıkarımlardan hangisiyle ilişkilendirilemez?

- Türk yurdunun sınırları çizilmiştir.
- Uluslararası eşitlik ilkesine vurgu yapılmıştır.
- Halkın kararına saygı duyulmuştur.
- Kapitülasyonlara karşı çıkılmıştır.

12. Aşağıda BMM'ye karşı çıkarılan ayaklanmaları gösteren bir harita verilmiştir.

Bu haritaya göre,

- Farklı çıkar çevreleri Anadolu'da faaliyetler yürütmüştür.
- Anadolu'da asayiş sorunu ortaya çıkmıştır.
- Milli Mücadele aleyhine iş birliği yapılmıştır.

Yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) I, II ve III

9. Milli Mücadele'nin mihenk taşı: Sivas Kongresi

Bu görselde Sivas Kongresi'nin,

- Milli Mücadele açısından kıilit noktası olduğu
- Tam bağımsızlığın benimsendiği
- Bölgesel nitelik taşıdığı
- Özelliklerinden hangilerine değinilmiştir?

A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

11. Aşağıda Osmanlı Mebusan Meclisi'nde alınan Misak-ı Milli kararlarından bazıları verilmiştir.

- Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığı sırada işgal edilmiş olan bölgelerin tümü, ayrılmaz bir bütündür.
- Tam bağımsızlığın sağlanabilmesi için milli ve ekonomik gelişmemizi engelleyen her türlü siyasi, adli ve mali sınırlamalar kaldırılmaldır.
- Bat Trakya'nın durumu, orada yaşayan halkın serbestçe verecekleri oylara belirlenmelidir.

Bu maddeler aşağıdaki çıkarımlardan hangisiyle ilişkilendirilemez?

- Türk yurdunun sınırları çizilmiştir.
- Uluslararası eşitlik ilkesine vurgu yapılmıştır.
- Halkın kararına saygı duyulmuştur.
- Kapitülasyonlara karşı çıkılmıştır.

12. Aşağıda BMM'ye karşı çıkarılan ayaklanmaları gösteren bir harita verilmiştir.

Bu haritaya göre,

- Farklı çıkar çevreleri Anadolu'da faaliyetler yürütmüştür.
- Anadolu'da asayiş sorunu ortaya çıkmıştır.
- Milli Mücadele aleyhine iş birliği yapılmıştır.

Yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) I, II ve III

KONU DEĞERLENDİRME TESTİ

1

2. ÜNİTE

- I. Dünya Savaşı'nda devletler İttifak ve İtilaf olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.
- Rusya, Slav ırkından ve Ortodoks mezhebinden olan milletleri Pan Slavizm politikasıyla bir bayrak altında toplamaya çalışmakta ve bu amaca ulaşabilmek için Balkanlarda faaliyet göstermektedir. Bunun yanında sıcak denizlere inme politikasını sürdürmektedir.

İttifak (Bağlaşma) Devletleri
Savaştan önce:
Almanya, Avusturya-Macaristan, İtalya
Savaş sırasında:
Osmanlı Devleti ve Bulgaristan katıldı.

İtilaf (Anlaşma) Devletleri
Savaştan önce:
İngiltere, Fransa, Rusya
Savaş sırasında:
İtalya, ABD, Sırbistan, Japonya, Yunanistan, Brezilya, Portekiz ve Romanya bu gruba katıldı.

Verilen tabloya göre aşağıdakilerden hangisiye ulaşılamaz?

- Savaş bağlandıktan sonra her iki gruba da başka devletlerden katılım olmuştur.
- Devletler başka devletlerle anlaşarak güç dengesi oluşturmaya çalışmıştır.
- Birinci Dünya Savaşı'na en son dahil olan devlet Rusya olmuştur.
- Savaş sırasında taraf değiştiren devletler olmuştur.

(MEB Örnek Soru)

- Aşağıda I. Dünya Savaşı'nın sebeplerinden bazıları verilmiştir.
 - Rusya'nın Balkanlarda Pan Slavizm politikasını hayata geçirmesi
 - Almanya'nın, Fransa'ya ait olan Alsas - Loreen bölgesini işgal etmesi
 - Siyasi birliğini geç tamamlayan Almanya ve İtalya'nın ham madde ve pazar yeri aramaları

Bu maddelerde I. Dünya Savaşı'nın nedenlerini hangisinden söz edilmemiştir?

- Ulusçuluk B) Emperyalist politika
- Silahlanma yarış C) Ekonomik rekabet

- Aşağıda I. Dünya Savaşı'na katılan iki devletin dış politikaları verilmiştir.

I. Siyasi birliğini geç kurduk ve hızla sanayileştik. Yeni sömürgeler elde etmek istedik. Büyük devletlerin elindeki sömürgeleri ele geçirmeyi amaçladık. Osmanlı Devleti'yle iyi ilişkiler kurduk. Sınır komşumuz ile kömür madeni bakımından zengin sınır bölgesi sebebiyle aramız bozuldu.

II. En büyük amacımız Boğazları ele geçirip sıcak denizlere inmekti. Balkanlarda hâkimiyet kurmaya çalıştık. Osmanlı topraklarında yaşayan Slav ve Ortodoksları kendi amacımız doğrultusunda yönlendirdik.

Bu devletler hakkında,

- İ'nolu devlet, İtilaf devletleri arasındadır.
- İ'nolu devlet, Fransa ile ekonomik rekabet içindedir.
- İ'nolu devlet, İttifak devletleri arasındadır.
- İ'nolu devlet, Osmanlı Devleti'nin müttefidir.

Çıkarımlardan hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve III B) II ve IV C) I, II ve III D) II, III ve IV

- Rusya, Slav ırkından ve Ortodoks mezhebinden olan milletleri Pan Slavizm politikasıyla bir bayrak altında toplamaya çalışmakta ve bu amaca ulaşabilmek için Balkanlarda faaliyet göstermektedir. Bunun yanında sıcak denizlere inme politikasını sürdürmektedir.

Rusya'nın bu politikası, aşağıdaki devlet çiftlerinden hangilerinin toprak bütünlüğünü tehdit ettiği söylenebilir?

- Avusturya-Macaristan / Osmanlı Devleti
- Almanya / Bulgaristan
- İtalya / Osmanlı Devleti
- Fransa / Avusturya-Macaristan

- Aşağıda I. Dünya Savaşı ile ilişkili görseller verilmiştir.

Bu görseller değerlendirildiğinde aşağıdaki yargılardan hangisiyle ilişkilendirilemez?

- İngiltere, savaş öncesinde büyük bir sömürge imparatorluğu kurarak güçlü bir donanma oluşturdu.
- Rusya "Pan Slavizm" politikasıyla Balkanlardaki Slav kökenli ulusları kendi hâkimiyet altına almaya ve Balkanlar üzerinden Akdeniz'e inmeye çalışıyordu.
- Osmanlı Devleti ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu gibi çok uluslu devletler milliyetçilik akımından olumsuz etkilenmişti.
- Siyasi birliğini geç kuran Almanya, gelişen sanayisi için ham madde ve pazar bulabilmek için dış politikalarını zedeledi.

(Şaşırtma Soru)

Konulara farklı bir bakış açısı getiren soruların bulunduğu kısımdır.

Mustafa Kemal
ATATÜRK

Türk Orduları Başkomutanı olarak Sakarya Meydan Muharebesi'ndeki başarısından dolayı 19 Eylül 1921 tarihinde "Gazi" unvanını aldı ve mareşalliğe yükselmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusudur.

1.

ÜNİTE

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

- Avrupa'da Yaşanan Değişim ve XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti
- Mustafa Kemal'in Çocukluk Dönemi ve Öğrenim Hayatı
- Mustafa Kemal'in Fikir Hayatını Etkileyen Olaylar ve Kişiler
- Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

KAZANIM

8.1.1. Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.

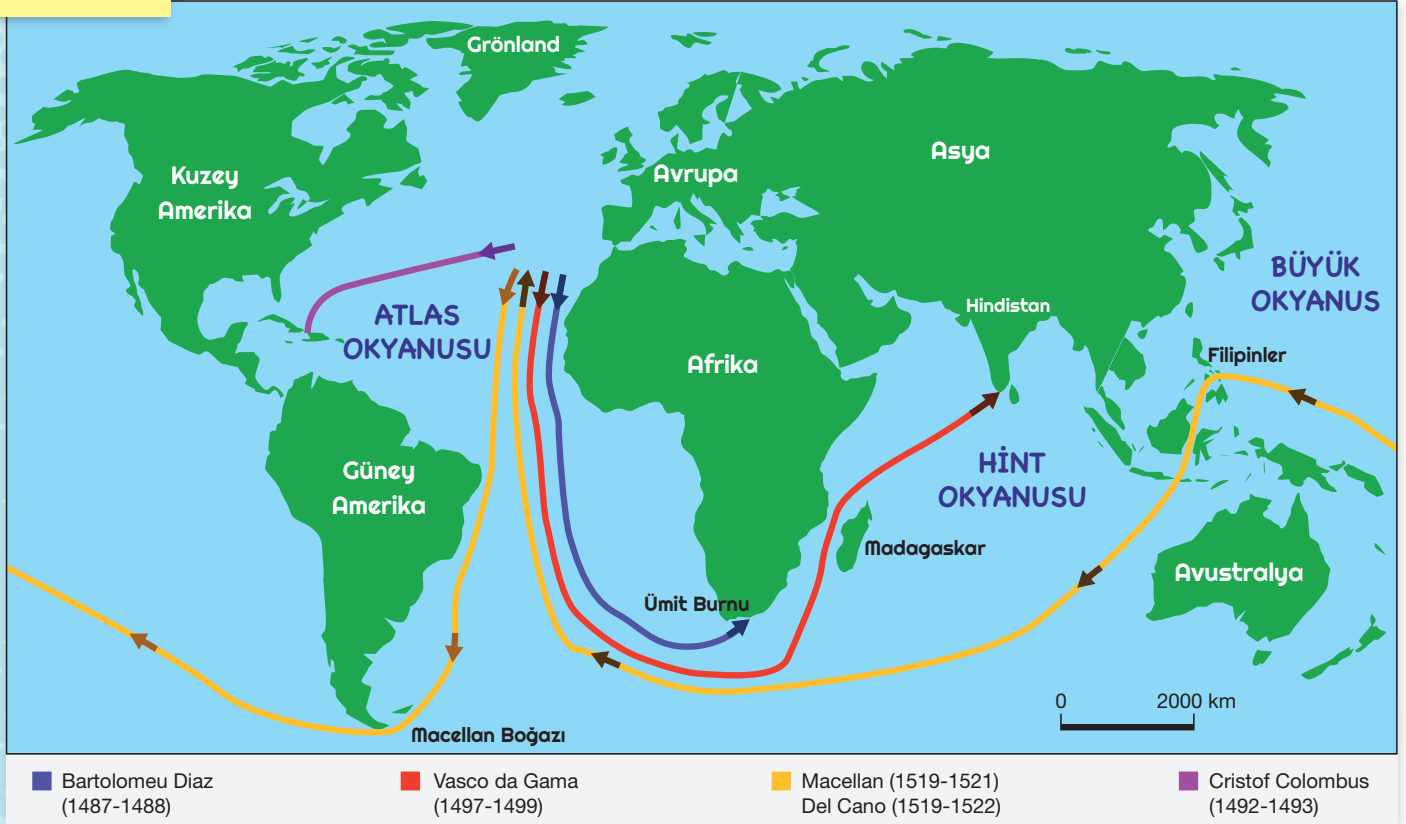
AVRUPA'DA YAŞANAN DEĞİŞİM VE XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

a. Güçlü Avrupa'nın Temelleri

1. Coğrafi Keşifler:

XV. yüzyılda Coğrafi Keşifler sonucu okyanuslara açılan Avrupalı devletler hem Amerika kıtasını keşfettiler hem de doğunun zenginlik kaynağı olarak bilinen Hindistan'a denizden ulaştılar. Keşfedilen bu bölgelerdeki kaynakları kendi ülkelerine taşıyarak zenginleştiler.

COĞRAFİ KEŞİFLER HARİTASI

2. Rönesans ve Reform:

Coğrafi Keşifler sonrasında zenginleşen Avrupa'da bilim, sanat ve edebiyat da hızla gelişti. Bu gelişmelerin yaşandığı döneme "yeniden doğuş" anlamına gelen **Rönesans** adı verildi. Rönesans'la akıl ve bilim ön plana çıktı ve dogmatik düşünce sorgulanmaya başlandı. Reform hareketleri sonrasında Katolik Kilisesi'nin gücü ve etkisi azaldı. Kilisesinin baskısından kurtulan Avrupa'da, akıl ve bilim hızla gelişmeye başladı.

3. Aydınlanma Çağı:

Katolik Kilisesi'nin baskısından kurtulan Avrupalılar, aklın ve bilimin rehberliğinde hızla gelişmeye ve aydınlanmaya başladılar. Aydınlanma Çağı denilen bu dönemde (XVII- XVIII. yüzyıllar) bilimsel gelişmeler de hız kazandı.

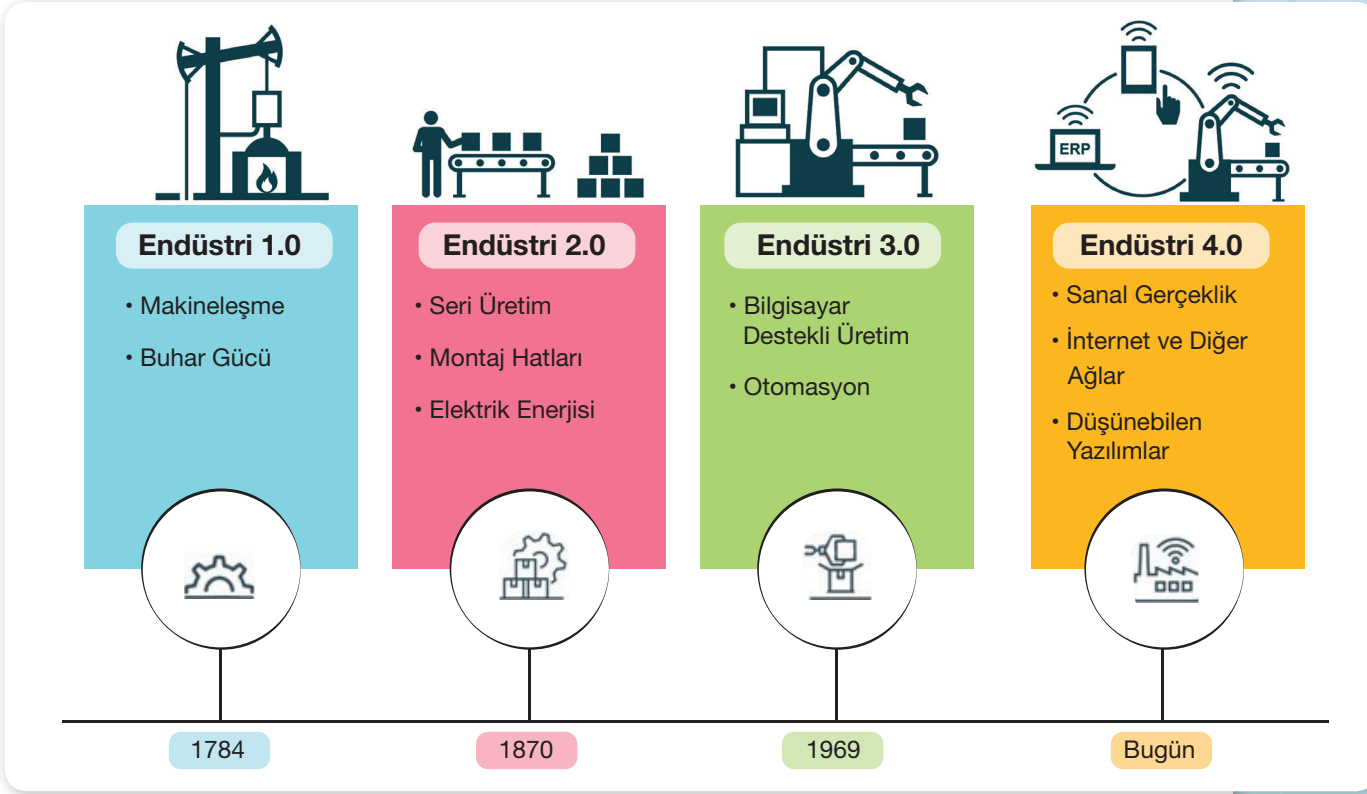
4. Fransız İhtilali (1789):

Mutlak monarşi ve baskıyla yönetilen Fransa'da halkın ve aydınların mevcut yönetime karşı direnişidir. Sonucunda; eşitlik, hürriyet, adalet, egemenlik, demokrasi gibi fikirler ortaya çıktı. **Milliyetçilik** fikrinin yayılması sonucu çok uluslu imparatorluklar parçalandı.

5. Sanayi İnkılabı ve Sömürgecilik:

Avrupalı devletler zamanla bilimsel bilgiyi teknolojiye aktararak buhar gücüyle çalışan gemiler icat ettiler ve dokuma fabrikaları kurdular. Böylece Sanayi İnkılabı doğdu. Küçük üretim atölyelerinin yerini büyük fabrikalar, insan gücünün yerini makine gücü aldı. Makineler sayesinde üretim hızla arttı. Artan üretimle birlikte **ham madde ve**

pazar ihtiyacı da arttı. Avrupalı devletler ihtiyaç duydukları ham maddeyi henüz sanayileşmemiş ülkelerden karşılayıp ürettikleri ürünleri de aynı ülkelerde pazarladılar. Böylece sömürgecilik doğdu ve kısa sürede gelişti. Sömürge yarışında başı çeken İngiltere “üzerinde güneş batmayan” geniş bir sömürge imparatorluğu kurdu. İngiltere’yi diğer Avrupalı devletler takip etti. Avrupalı devletler arasında başlayan sömürge yarışı ham madde ve pazar rekabetini de artırdı. Artan bu rekabet de **I. Dünya Savaşı’na** zemin hazırladı.

b. 20. Yüzyıla Giren Osmanlı Devleti

Osmanlı Devleti XVIII. yy’a gelinceye kadar üç kıtaya yayılmış hem karada hem denizlerde büyük bir güce ulaşmış bir devletti. Zaman içerisinde askerî, siyasi ve ekonomik gücünü kaybetmeye başladı. Yapılan ıslahat çalışmalarının başarısız olması ve savaşlarda üst üste yenilgilerin alınması sorunların gittikçe büyümesine neden oldu. 19. yüzyılda köklü ıslahatlar yapılmış ancak büyük toprak kayıpları da yaşanmaya devam etmiştir.

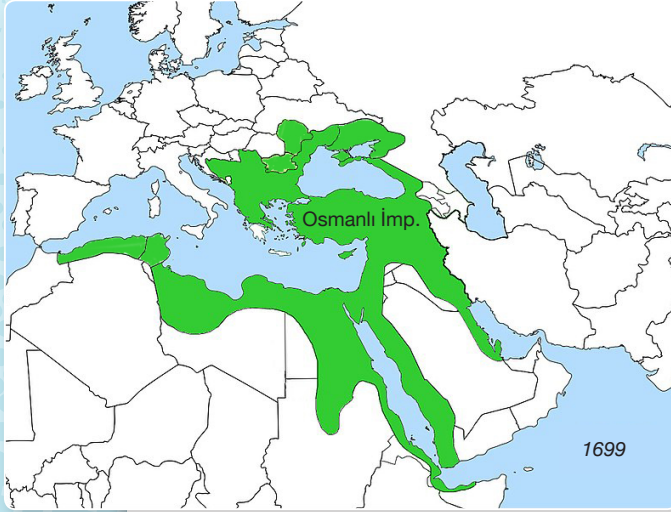
- **Coğrafi Keşifler** sonucu ticaret Akdeniz’den Atlas Okyanusu’na doğru kaydı. Bunun sonucunda Osmanlı Devleti’nin kontrolündeki İpek ve Baharat Yolları önemini, Akdeniz ticareti de canlılığını yitirdi.
- **Sanayileşen Avrupalı devletler** ürettikleri ürünleri kapitülasyonlar sayesinde Osmanlı ülkesine kolaylıkla ihraç ettiler. Osmanlı toprakları uluslararası ortak pazara dönüştü. Osmanlı pazarları Avrupa’dan gelen ucuz ürünlerle doldu. Böylece Osmanlı sanayisi yavaş yavaş çöktü ve bütçesi sürekli açık vermeye başladı. Açığı kapatmak isteyen yöneticiler ya halktan toplanan vergilerin miktarını artırdılar ya da yeni vergiler koydular. Bu durum halkın tepkisine yol açtı. Ekonomisi gittikçe bozulan Osmanlı Devleti, 19. yüzyılda Avrupalı devletlerden yüksek faizle borç alarak giderleri karşılamaya çalıştı. Devlet, otuz yıl içinde borçlarının faizini dahi ödeyemeyince alacaklı devletler “**Düyûn-u Umumiye**” adlı uluslararası bir teşkilat kurarak Osmanlı Devleti’nin gelir kaynaklarının büyük bir kısmına el koydular.
- Osmanlı sınırları içinde yaşayan azınlıklar, **Fransız İhtilali** sonrasında yayılan milliyetçilik fikrinin etkisi ve Avrupalı devletlerin de kışkırtmasıyla isyan ettiler. Milliyetçilik fikri özellikle Osmanlı’nın Doğu Avrupa ve Balkan topraklarında daha çok etkili oldu. Azınlık isyanları Osmanlı Devleti’ni dağılma noktasına getirdi.

EVRENSEL BİLGİ

Coğrafi Keşifler ve Sanayi İhtilali Osmanlı Devleti’ni daha çok ekonomide açıdan etkilerken, Fransız İhtilali siyasi açıdan etkilemiştir.

Osmanlı Devleti'nde Dağılmayı Önleme Girişimleri

Osmanlı aydınları ve devlet adamları, yaşanan olumsuz gelişmeler üzerine Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmalarına engel olmak ve devletin dağılmasını önlemek amacıyla çalışmalar yapmaya başladılar.

a. Senedi İttifak (1808): II. Mahmut Dönemi'nde devlet ile ayan denilen eyaletlerdeki yerel yöneticiler arasında imzalanmıştır. Osmanlı tarihinde padişahın yetkileri ilk kez sınırlandırılmıştır.

b. Tanzimat Fermanı (1839): Diğer adı Gülhane Hatt-ı Hümayunu'dur. Osmanlı Devleti'nde **ilk kez kanun gücünün üstünlüğü** kabul edilmiştir. Ülkede Müslümanlar ve gayrimüslimler kanun önünde eşit sayılmıştır. Osmanlı tarihinde batılı hukuk kurallarına geçişin ilk aşamasını oluşturur.

c. Islahat Fermanı (1856): Bu ferman ile azınlıklar, Müslüman halktan daha ayrıcalıklı hale geldiler. Avrupalı devletler bu fermana rağmen azınlık haklarını bahane ederek Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmaya devam ettiler.

d. I. Meşrutiyet (1876): Genç Osmanlıların (Jön Türkler) etkisiyle II. Abdülhamit tarafından meşrutiyet ilan edildi. (1876) Meşrutiyet'in ilanı ile ilk kez halk, padişahın yanında yönetime ortak olmuştur. Türk tarihinin ilk anayasası olan, **Kanun-i Esasi** ilan edilmiştir. Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Ayan olmak üzere iki meclis açılmıştır.

e. II. Meşrutiyet (1908): İttihat ve Terakki Örgütü'nün baskısıyla II. Abdülhamit tarafından meşrutiyet tekrar ilan edildi. Meşrutiyet karşıtları İstanbul'da "**31 Mart İsyanını**" çıkardılar (1909). Osmanlı tarihinde rejime yönelik ilk isyan hareketidir. İsyan, kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı Hareket Ordusu tarafından bastırılmıştır.

c. Osmanlı Devleti'ni Dağılmaktan Kurtarmak İçin Ortaya Çıkan Fikirler

Osmanlıcılık

Osmanlı Devleti tebaasını dil, din, ırk ve mezhep ayrımı gözetmeden kanun önünde eşit gören düşünce akımıdır. Osmanlıcılık fikrinin etkisi ile Tanzimat ve Islahat Fermanları ilan edildi. Kanun-i Esasi kabul edilerek Meşrutiyet yönetimine geçildi.

İslamcılık

Osmanlı Devleti içerisindeki Müslüman toplulukların Osmanlı'dan ayrılmasını engelleme amacıyla savunulan fikirdir. I. Dünya Savaşı yıllarında bazı Arap liderlerinin Osmanlı Devleti'ne isyan etmesi sonucu geçerliliğini kaybetti.

Batıcılık

Bu fikrin savunucuları, Avrupa'daki gelişmelerin örnek alınarak devletin modernleştirilmesi gerektiğini düşünüyorlardı. Bu düşünce Atatürk Dönemi'nde inkılaplar yapılırken de etkili olmuştur.

Türkçülük

Türkleri milli bir duygu ile birleştirerek gelişmeyi savunan fikir akımıdır. Mehmet Emin (Yurdakul), Ziya Gökalp gibi aydınlarca savunulan bu fikir, Millî Mücadele'nin kazanılmasında etkili olmuştur.

ETKİNLİK 1

A. Aşağıda verilen gelişmelerin en çok hangi kavramlarla ilişkili olduklarını belirtiniz.

(Azınlık hakları – Siyasi partiler – Hukukun üstünlüğü – Kanun-i Esasi)

1. Tanzimat Fermanı

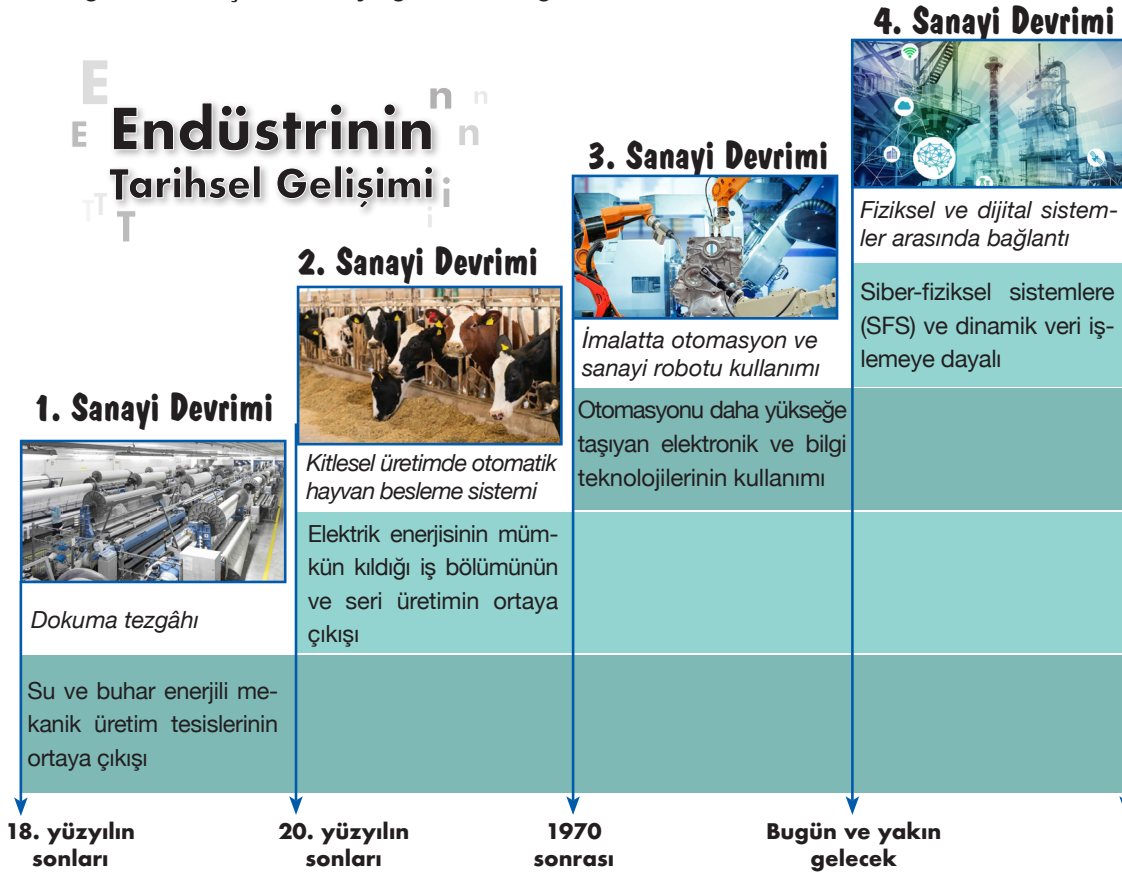
2. Islahat Fermanı

3. I. Meşrutiyet

4. II. Meşrutiyet

B. Aşağıda sanayinin tarihsel süreciyle ilgili bir infografik verilmiştir.

Bu infografikten ulaşılabilecek yargıları "✓" ile gösteriniz.

Yargılar		✓
1.	18. yy'da tekstil alanında kullanılmıştır.	
2.	Günümüzde insan gücünün yerini tümüyle makineler almıştır.	
3.	Birçok alanda teknoloji hayatımızı etkilemektedir.	
4.	İlk kez İngiltere'de ortaya çıkmıştır.	
5.	Teknolojik gelişmeler yalnızca ekonomik alanda gelişmiştir.	

C. Aşağıda verilen düşünce akımlarını ilişkili oldukları bilgilerle eşleştiriniz.

1. Osmanlıcılık

a •

Tanzimat ve Islahat Fermanları ilan edildi.
Kanun-i Esasi kabul edilerek Meşrutiyet
yönetimine geçildi.

2. Türkçülük

b •

Müslüman milletleri Osmanlı halifesi etrafında
birleştirmek amaçlandı.

3. İslamcılık

c •

Avrupa'nın bilim ve tekniğinin örnek alınarak
gelişmesini savunan fikir akımıdır.

4. Batıcılık

d •

Millî Mücadele'nin kazanılmasında etkili oldu.

D. Aşağıda verilen kavramları, açıklamalarla ilişkili olacak şekilde eşleştiriniz.

1. Coğrafi Keşifler

2. Sanayi İnkılabı

3. Rönesans

4. Reform

5. Fransız İhtilali

6. Sömürgecilik

- a. Avrupa'da bilim, sanat ve edebiyat alanındaki ilerlemelerdir.
- b. Okyanuslara açılan Avrupalı devletler hem Amerika kıtasını keşfeder hem de Doğu'nun zenginlik kaynağı olarak bilinen Hindistan'a denizden ulaştılar.
- c. Avrupalı devletler zamanla bilimsel bilgiyi teknolojiye aktarıp buhar gücüyle çalışan gemiler icat ettiler ve dokuma fabrikaları kurdular.
- d. Katolik Kilisesi toplum üzerindeki gücünü ve denetimini kaybetti.
- e. İngiltere "üzerinde güneş batmayan" geniş bir imparatorluk kurdu.
- f. Dünya genelinde eşitlik, bağımsızlık, adalet ve milliyetçilik düşüncelerinin yayılmasına sebep olmuştur.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

1. "Tanzimat Fermanı sadece iç dinamiklerden kaynaklanmış olamaz. Osmanlı Devleti'nin zayıflamasıyla birlikte, ülkedeki gayrimüslimler üzerindeki hâkimiyetini artırmak isteyen Batılı ülkelerin de tesiri son derece önemlidir." **diyen bir tarihçi Tanzimat Fermanı'nın hangi özelliğine vurgu yapmaktadır?**

- A) Can ve mal güvenliğini devlet güvencesine alması
B) Azınlıkları kanun önünde eşit kabul eden bir belge oluşu
C) Ferman'ın ilanında yabancı devletlerin etkisinin bulunması
D) Osmanlı'nın dağılmasının önüne geçmek için alınan bir tedbir olması (2020 LGS)

Bunlar arasında yaklaşık 12 milyon kilometrekare ile başka kıtalarda kendi topraklarının neredeyse 20 katına yakın sömürgeci bulunan Fransa'nın 25 Aralık 1945 tarihinde

Charles de Gaulles'ün imzasıyla çıkardığı ve bir gün sonra da yayınladığı kararname ile Afrika'daki Fransız Sömürgeleri Frankı (Franc des colonies françaises d'Afrique - F CFA) adıyla bir para tedavüle sokuldu. Kendi para birimi Fransız Frankı'nı (Franc français-FF) sahiplendiği farklı coğrafyalarda kullanmamasının sebebi her bir ülkenin kendisinden kopmasının ardından Paris'e en hassas noktada bağımlı kalmasını sağlamaktı. Aslında bunun hazırlıkları 1939'da başlamışsa da savaş yüzünden ertelenmiş, Almanya'nın Paris dahil birçok şehri işgali döneminde kendilerine uyguladığı para politikasından da etkilenerek piyasadan kaldırılması kolay olmayacak bir süreç başlatıldı.

Bu haberdan hareketle Fransa hakkında,

- I. İnsan hakları ve demokrasinin gelişimini sağlamıştır.
II. Emperyalist bir politika yürütmüştür.
III. Diplomatik ilişkilerde devletler arası eşitlik düşüncesini savunmuştur.
IV. Ekonomik çıkarlarını korumaya çalışmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve III B) II ve IV C) I, II ve III D) II, III ve IV

3. Sanayi İnkılabı, İngiltere'de 18. yüzyılın ikinci yarısında başladı. 19. yüzyılda diğer Avrupa devletlerine yayıldı. Sanayinin gelişmesiyle fabrikalar kurulmaya başlandı. Sanayileşen ülkeler ham maddeye ihtiyaç duydular ve ürettikleri malları satabilecekleri yeni pazar arayışına girdiler. Ekonomik ve askeri yönden güçlü olan devletler, geri kalmış ülkeleri birer ham madde kaynağı ve açık pazar olarak gördüler, onlara ait toprakları işgal ederek sömürgeleştirdiler.

Bu bilgilere göre Sanayi İnkılabı geri kalmış ülkeleri;

- I. Siyasi II. İktisadi III. Kültürel IV. Hukuki

alanlarının hangilerinde etkilediğinden söz edilebilir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve IV

4. Osmanlılık düşüncesi, Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek amacıyla devletin sınırları içinde yaşayanları hangi din veya milletten olursa olsun kaynaştırarak bir Osmanlı milleti oluşturmayı amaçlar. Osmanlılık fikrini savunanlar, "Genç Osmanlılar Cemiyeti" adı altında örgütlendiler. Başlıca temsilcileri Şinasi, Namık Kemal ve Ziya Paşa'dır. Cemiyet, devleti yıkılmaktan kurtarmak için haklar bakımından herkesin eşit olması gerektiğini savundu. Meşrutiyet yönetimine geçilmesini savunarak başta Balkan milletleri olmak üzere halkın tamamını yönetime katıp Osmanlı vatandaşı olma bilincini yerleştirmeyi amaçladı. Osmanlılık düşüncesi, çeşitli milletlerin Osmanlı birliğinden ayrılmasıyla başarısız olmuştur. Bu düşünce, Balkan Savaşları sonunda önemini kaybetse de Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar varlığını sürdürmüştür.

Bu metinden hareketle aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabına ulaşamaz?

- A) Osmanlılık düşüncesinin amacı nedir?
B) Genç Osmanlılar Cemiyeti'nin savunucuları kimlerdir?
C) Osmanlılık düşüncesinin başarısızlığa uğramasının temel sebebi nedir?
D) Genç Osmanlılar Cemiyeti'nin gerçekleştirdiği faaliyetler nelerdir?
5. 1833 tarihinde Petersburg'daki Rus Sarayında bir kokteyl düzenlenmiş, yabancı devletlerin sefirleri ve Rus Çarı 1. Nikola'da bu kokteyle katılmışlardı. Bir ara Çar Nikola ve İngiliz Elçisi Sir Hamilton Seymur arasında aşağıdaki diyalog geçti:

- Türkiye işleri pek karışıktır. Bu memleket, kendi kendine parçalanıyor. Düşüşü çok büyük ve felaketli olacaktır. İngiltere ve Rusya'nın mesele üzerinde tam bir anlaşmaya varmaları, birinin ötekine haber vermeden tek bir adım atmamaları lazımdır.

İngiliz Sefiri güya anlamamazlıktan gelip, lütfen aydınlatılmasını rica edince de şöyle konuştu:

- Bakınız, kollarımızın arasında hasta, çok ağır hasta bir adam var. Hasta adamın yaşamasını hepimiz istiyoruz. Ben de, emin olunuz, sizin kadar onun yaşamasını istiyorum. Ancak ansızın kollarımızın arasında ölüvermesi, bir Avrupa harbine sebep olabilir. Bu karışıklık esnasında İngiltere, İstanbul'a yerleşmek isterse, buna göz yummayacağımızı şimdiden açıkça söyleyebilirim. Ben de İstanbul'u işgal etmeyi düşünüyorum. Fikirlerimi İngiltere'ye bildiriniz.

Bu diyalogdan hareketle Osmanlı Devleti'nin durumu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Azınlık haklarını dikkate almadığı
B) Ekonomik açıdan zor durumda kaldığı
C) Güçlü devletlerin sömürgeci olduğu
D) Toprak bütünlüğünün tehlikede olduğu

KAZANIM

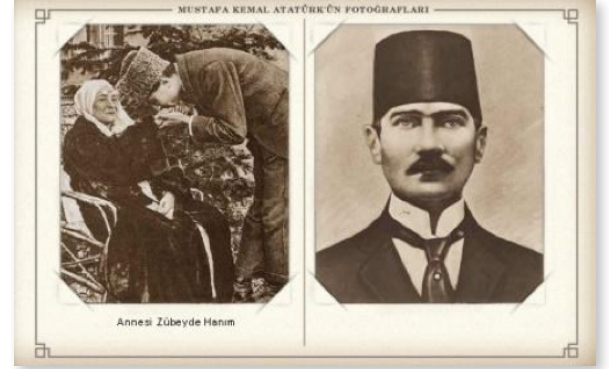

8.1.2. Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.

MUSTAFA KEMAL'İN ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE ÖĞRENİM HAYATI

a. Mustafa Kemal'in Çocukluğu

Atatürk'ün babası **Ali Rıza Efendi**, Rumeli'nin fethi sırasında Aydın'ın Söke ilçesinden getirilerek Selânik'e yerleştirilen Türklerden "Kırmızı Hafız" lakaplı Ahmet Efendi'nin oğludur. Annesi **Zübeyde Hanım** ise Orta Anadolu'dan göç ederek Selânik'e yerleşmiş olan Hacı Sofu ailesinden Feyzullah Ağa'nın kızıdır. Ali Rıza Efendi ve Zübeyde Hanım çiftinin dördüncü çocukları Mustafa 1881 yılında Selanik'te dünyaya geldi. Onların Fatma, Ahmet, Ömer, Mustafa, Naciye ve Makbule adlarında altı çocukları doğdu. Ancak bu çocuklardan Mustafa ve Makbule dışındakiler uzun ömürlü olmadı.

Mustafa'nın doğduğu Selânik, önemli bir liman şehriydi. Bununla birlikte demir yolu ile de Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi önemli şehirlere bağlanmaktaydı. Selanik, Osmanlı Devleti'nin Batı'ya açılan bir penceresi konumundaydı. Bunun yanında çeşitli milletlerin, kültürlerin ve dinlerin iç içe olduğu bir şehirdi. 1883 yılında Selânik vilayetine genel nüfusu bir milyona yaklaşmış durumdaydı. %51'i Türk-Müslüman olan vilayetin %23'ünü Rumlar, %21'ini Bulgarlar oluşturmaktaydı.

Selânik şehriden bir görünüm

EVRENSEL BİLGİ

Mustafa Kemal'in öğrenimine hangi olullarda başlayacağı konusunun ailede küçük bir tartışma oluşturması, ailenin eğitime önem verdiğinin bir göstergesidir.

"Annemle babam arasındaki anlaşmazlık epeyce sürdü. Araya halam Emine Hanım da girdi. Pek mühim bir meseleymiş gibi diğer akrabalar da işe karıştılar. Fakat benim fikrimi soran olmadı. Nihayet bir çaresi bulundu. Önce ilahilerle mahalle mektebine başladım. Bu suretle anamın dediği oldu. Birkaç gün sonra da oradan çıkarak Şemsi Efendi'nin Mektebine kaydedildim. Babam da memnun kaldı."

EVRENSEL BİLGİ

Osmanlı Devleti'nde mahalle mektebi ve Şemsi Efendi İlkokulu gibi farklı eğitim kurumlarının olması Osmanlı'da eğitim birliğinin olmadığını yansıtır.

Mustafa Kemal, önce annesinin isteğiyle **mahalle mektebine** kısa süre sonra ise **Şemsi Efendi İlkokulu** giderek babasının isteği doğrultusunda yeni yöntemlerle eğitim gördü. Mustafa Kemal, Şemsi Efendi İlkokulu devam ederken babasını kaybetti. **Selanik Mülkiye Rüştiyesinde** ortaokul eğitimine başlayan Mustafa, asker olmak istediği için bu sivil ortaokula devam etmek istemiyordu. Gizlice **Selânik Askerî Rüştiyesinin** giriş sınavlarına katıldı ve kazandı. Mustafa Kemal, Zübeyde Hanım'ı bir oldubitti karşısında bırakarak onu ikna etti. Selanik Askerî Rüştiyesi kaliteli ve disiplinli bir okuldu. Matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Efendi bir gün "Senin de adın Mustafa, benim de. Arada bir fark olmalı. Senin adının sonuna bir de Kemal koyalım." diyerek ona "Kemal" ismini verdi.

1	2	3	4	5	6	7
1886	1886	1893	1893	1896	1899	1902
Mahalle Mektebi	Şemsi Efendi İlkokulu	Selânik Mülkiye Rüştiyesi	Selânik Askerî Rüştiyesi	Manastır Askerî İdadisi	İstanbul Harp Okulu	İstanbul Harp Akademisi

Mustafa Kemal 1896 yılında **Manastır Askerî İdadisine** devam etti. İdadî öğrenciliği sırasında Mustafa Kemal'in ilgi alanına matematik, yabancı dil ve hitabetin yanı sıra özellikle Türk tarihi girdi. Tarih öğretmeni Kolağası Mehmet Tefik Bey, Mustafa Kemal'in tarihe olan ilgisinin artmasında ve millî benliğinin oluşmasında etkili oldu.

Lise öğrenimi süresinde, Mustafa Kemal'i en fazla etkileyen olay **1897 Türk-Yunan Savaşı** olur. Türk Ordusu'nun savaş meydanında parlak bir zafer kazanmasına rağmen barış masasında zararlı çıkmıştır. Bu savaş o sıralar 16 yaşlarında olan Mustafa Kemal'de coşkun bir yurt sevgisi uyandırır. Bir arkadaşı ile gönüllü olarak savaşa katılmak için girişimde bulunursa da bu arzusunu gerçekleştirme imkânını bulamaz.

Manastır Askerî İdadisini başarı ile bitirdikten sonra 13 Mart 1899 tarihinde başladığı **İstanbul Harp Okulunun** ilk yıllarında bazı zorluklarla karşılaşan Mustafa Kemal daha sonra okuluna alıştır. 1902 yılında teğmen rütbesiyle bu okuldan mezun oldu.

Mustafa Kemal, Harp okulundaki başarısından dolayı 1905 yılında İstanbul'da eğitim veren **İstanbul Harp Akademisine** seçildi. Harp Akademisindeki eğitim kadrosu son derece iyi yetişmiş, yabancı dil bilen deneyimli subaylardan oluşmaktaydı. Askerlik mesleği ile ilgili çok iyi bir eğitim alan Mustafa Kemal, diğer taraftan da devletin ve milletin içinde bulunduğu durumla ilgili konularda arkadaşlarını sık sık uyarıyordu. Harp Akademisinden **kurmay yüzbaşı** rütbesiyle beşincilikle mezun oldu (11 Ocak 1905). Daha sonra 5 Şubat 1905 tarihinde Suriye'nin Şam kentinde bulunan 5. Ordu'ya atandı.

b. Mustafa Kemal'in Kişilik Gelişimi ve Yetişmesinde Rol Oynayan Şahsiyetler

Selânik Askerî Rüştiyesi'nde **Matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Bey** Mustafa Kemal'in matematik dersine ilgi duymasını sağladı. Selânik Askerî Rüştiyesinde **Fransızca öğretmeni Nakiyüddin Yücekök**, Mustafa Kemal'e hitaben; - "Sen bu Fransızcanın peşini bırakma." diyerek onun Fransızca'yı öğrenmesini teşvik etmiştir.

Manastır Askerî İdadî'de **sınıf arkadaşı Ömer Naci'nin** etkisiyle edebiyata ve hitabet sanatına da ilgi duydu. İdadide Mustafa Kemal'de tarih sevgisinin oluşmasında **tarih öğretmeni Kolağası Mehmet Tefik Bey'in** önemli rolü oldu.

Osmanlı Devleti'nde; ortaokul derecesinde olan eğitim kurumlarına **rüştiye**, lise derecesinde eğitim veren kurumlara **ıdadî**, sivil memur yetiştiren okullara **mülkiye**, orduya subay yetiştiren yüksekokula **harp okulu**, orduya komutan ve kurmay subay yetiştiren okula **harp akademisi** denirdi.

EVRENSEL BİLGİ

Mustafa Kemal'in idadide farklı derslere ilgi duyması ve kendini geliştirmesi çok yönlülüğünün oluşumuna katkı sağlamıştır.

EVRENSEL BİLGİ

Mustafa Kemal'in 1897 Türk-Yunan Savaşı'na katılma girişiminde bulunması vatanseverlik duyguları taşıdığına bir göstergesidir.

ETKİNLİK 2

A. Aşağıdaki infografikten hareketle Zübeyde Hanım hakkında ulaşılabilecek yargıları "✓" ile belirtiniz.

Zübeyde Hanım

1857
Zübeyde Hanım, Selanik yakınlarındaki Langaza'da dünyaya geldi

Karaman'dan Rumeli'ye göç eden ve bu nedenle "Konyarlar" olarak anılan Yörük Türkmenlerinden olan bir aileye mensuptu

1871
Henüz 14 yaşında Selanik'te Gümrük Muhafaza Teşkilatında memur olan Ali Rıza Efendi ile evlendi

Selanik'te Yenikapı semtinde bir yaşam kuran çiftin Fatma, Ömer ve Ahmet adlı çocukları dünyaya geldi

Aile, çocuklarından önce Fatma'yı sonra da Ömer ile Ahmet'i kaybetti

Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün, İzmir'in topraklarına emanet ettiği annesi Zübeyde Hanım, vefatının 97'nci yılında anılıyor

1881
Dördüncü çocukları Mustafa doğdu. Daha sonra Makbule ve Naciye dünyaya geldi

Naciye de küçük yaşta verem nedeniyle hayata veda etti

1886/1888
Zübeyde Hanım, bazı kaynaklara göre 1886 bazı kaynaklara göre de 1888'de eşi Ali Rıza Efendi'yi de kaybetti

Genç yaşta küçük çocuklarla dul kalan Zübeyde Hanım, bir süre için Langaza bölgesindeki Sarıyer köyünde oturan ağabeyi Hüseyin Efendi'nin yanına taşındı

Mustafa ile kardeşi Makbule Hanım köyde yaşadıkları sürede tarla işlerinde çalıştı

Daha sonra oğlunu eğitimi sürdürmesi için annesi Ayşe Hanım'ın yanına gönderdi

Ağabeyi Hüseyin Efendi'ye yük olmak istemeyen Zübeyde Hanım, ikinci evliliğini Selanik Gümrükler Başmüdüğü Ragıp Bey ile yaptı

1912/1913
Balkan Savaşı'ndan sonra Ragıp Bey'den ayrıldı ve Selanik'i terk edip kızı Makbule ile İstanbul'a göç etti

1919/1922
Anadolu'ya çıkan oğlu Mustafa Kemal'i yıllarca göremedi

Mustafa Kemal'e ancak 14 Haziran 1922'de Adapazarı'nda kavuşabilen Zübeyde Hanım, onun yanına Ankara'ya yerleşti

Ankara'nın sert hava koşulları nedeniyle hastalandı ve hem tedavi hem de müstakbel gelini Latife Hanım'ı görmek için İzmir'e gitti

1923
14 Ocak'ta 66 yaşındayken hayatını kaybetti

Yargılar		✓
1.	Zorlu ve mücadele dolu bir hayat yaşamıştır.	
2.	Uzun bir süre Mustafa Kemal'le bir arada yaşamıştır.	
3.	Mustafa Kemal'in çocukluk yıllarında eğitiminin kesintiye uğramasını istememiştir.	
4.	Ekonomik kaygılardan dolayı ikinci bir evlilik yapmak durumunda kalmıştır.	
5.	Millî Mücadele yıllarında sürekli Mustafa Kemal'in yanında bulunmuştur.	

B. Aşağıdaki tabloda Selanik şehrinin özelliklerinin Mustafa Kemal'i hangi alanda etkilediğini yazınız.

Selanik'in Özellikleri		Etkileyen Alan
1.	Çok uluslu bir yapıya sahip olan Selanik'te Bulgar, Rum, Sırp, Yahudi ve Ermeniler ile çoğunlukta olan Türkler bir arada yaşıyordu.	
2.	Ege Denizi'ne açılan gelişmiş bir limana sahip, Avrupa ile ticarette etkin bir rol oynardı.	
3.	Selanik'te Avrupa'da basılan gazete, dergi ve kitaplar da kolaylıkla temin edilebiliyordu.	
4.	Avrupa'daki gelişmelerin ve bazı fikir akımlarının (milliyetçilik) olumsuz etkilerinin görüldüğü bir şehirdir.	
5.	Selanik'te Türk okullarının yanında birçok azınlık ve yabancı okulu da yer alıyordu.	

C. Osmanlı Devleti'nde eğitimde birlik yoktu ve farklı eğitim amaçlarını benimsemiş okullar yer alıyordu. Verilen eğitim tarzlarını ilgili okullarla uygun şekilde eşleştiriniz.

Modern eğitim

Misyoner eğitim

Geleneksel eğitim

Okul Türü	Eğitim Anlayışı
1. Azınlık ve Yabancı Okullar	
2. Medreseler ve mahalle mektepleri	
3. Askeri Okullar	

D. Mustafa Kemal'in kişiliğinin oluşmasında ve düşünce dünyasının şekillenmesinde öğretmenlerinin ve arkadaşlarının önemli etkisi olmuştur.

Buna göre Mustafa Kemal'in yaşamında etkili olan kişi-alan eşleştirmesini uygun şekilde yapınız.

1. Topçu Feriki Ahmet Muhtar Paşa

2. Kolağası Mehmet Tevfik Bey

3. Yüzbaşı Nakiyüddin Bey

4. Arkadaşı Ömer Naci

5. Yüzbaşı Mustafa Bey

• a. Tarih

• b. Fransızca

• c. Matematik

• d. Edebiyat

• e. Askerî

1. Manastır Askerî İdadî yıllarında Mustafa Kemal'i en çok etkileyen olaylardan biri de 1897 Türk-Yunan Savaşı olmuştur. Bu savaşta Türk ordusu savaş meydanında zafer kazanmasına rağmen barış masasında istediğini elde edememiştir.

Bu durum Mustafa Kemal'de, Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisinin iyi yönetilemediği fikrini oluşturmuştur?

- A) Millî kültür çalışmalarının
B) Millî eğitimin
C) Ekonominin
D) Dış politikanın

(2018 LGS)

2. Aşağıda Mustafa Kemal'in Manastır Askerî İdadisi'nde sınıf arkadaşları Ömer Naci ile ilgili anısı verilmiştir.

“O zamana kadar edebiyatla çok temasım yoktu. Merhum Ömer Naci, Bursa İdadisinden kovulmuş, bizim sınıfa gelmişti. Daha o zaman şairdi. Benden okuyacak kitap istedi. Bütün kitaplarımı gösterdim. Hiçbirini beğenmedi. Bir arkadaşın, kitaplarımdan hiçbirini beğenmemesi gücüme gitti. Şiir ve edebiyata meraklı olduğuna o zaman muttali (öğrenmiş) oldum. Ona çalışmaya başladım. Şiir bana cazip göründü. Fakat kitabet hocası diye yeni gelen bir zat beni şiirle işigalden men etti. ‘Bu tarz işigal seni askerlikten uzaklaştırır.’ dedi. Ne var ki güzel yazmak hevesi bende baki kaldı.”

Bu ifadelerden hareketle Mustafa Kemal hakkında,

- I. Arkadaşlarının ufkunun gelişmesini sağladığı
II. Öğretmenlerinin edebî kişiliğinin gelişimine katkı sağladığı
III. Duygusal bir yapıya sahip olduğu
IV. Bazı derslerde başarısız olduğu

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve III
B) II ve IV
C) I, II ve III
D) II, III ve IV

3. Mustafa Kemal'in doğup büyüdüğü ve günümüzde Yunanistan'ın sınırları içerisinde kalan Selanik, Makedonya'nın sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan en gelişmiş şehriydi. Hem bir liman kenti olması hem de demir yolu ile ulaşımının olması, Selanik'i önemli bir ticaret merkezi hâline getirmişti. Nüfusunun çoğunluğu Türk olan Selanik'te; Yunan, Ermeni, Bulgar, Yahudi gibi çeşitli din, mezhep ve milletlerden insanlar bir arada yaşamaktaydı. Bu etnik ve kültürel zenginlikle birlikte şehirde farklı kültürlerin yan yana yaşama ortamı sağlanmıştı. Bu sayede Mustafa Kemal yeni ve farklı fikirlere karşı açık olan bir ortamda yetişti. Mustafa Kemal'in farklı kültürleri tanımasında, kendini geliştirmesinde, yenilikçi ve açık görüşlü bir insan olmasında Selanik büyük bir etkiye sahiptir.

Bu bilgilere göre Selanik şehri hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ekonomik açıdan gelişmiş bir şehirdir.
B) Farklı ulaşım imkanlarına sahiptir.
C) Etnik açıdan zengindir.
D) Devletin yönetim merkezine yakındır.

4. Atatürk'ün yetiştiği dönemde ülkede eğitim birliği yoktu. Bir tarafta geleneksel öğretime devam eden, dini derslerin ağırlıkta olduğu mektep ve medreseler diğer tarafta Batı örneklerine göre kurulmuş okullar, askeri okullar ve çeşitli meslek okulları vardı. Bunun yanında ülkede yaşayan gayrimüslimlerin açtıkları azınlık okulları ile yabancı devletler tarafından açılan ve son dönemlerde sayıları gittikçe artan yabancı okullar da faaliyetliydi. Bu okulların her biri kendi amaçları doğrultusunda eğitim yapıyordu.

Bu metne göre Mustafa Kemal'in eğitim aldığı okullar eğitim anlayışlarına göre değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisi dışarıda kalır?

- A) Manastır Askerî İdadisi
B) Selanik Askerî Rüştîyesi
C) Mahalle Mektebi
D) İstanbul Harp Akademisi

5. Genç Mustafa Kemal, Manastır Askerî İdadisini de başarı ile bitirerek 13 Mart 1899 tarihinde İstanbul'da Harp Okulu'na girdi. 3 senelik başarılı bir harbiye öğreniminden sonra 10 Şubat 1902'de bu okulu teğmen rütbesiyle bitirdi ve öğrenimine Harp Akademisinde devam etti. 1903 yılında Üsteğmen olmuştu. 11 Ocak 1905 tarihinde de kurmay yüzbaşı rütbesiyle Harp Akademisinden mezun oldu.

Harp Okulunda ve Harp Akademisinde de zekâsı, yetenekleri ve üstün kişiliği ile kendisini arkadaşlarına ve hocalarına tanıtmış, onların içten sevgi ve saygısını kazanmıştı. Askerlik derslerine büyük ilgisi yanında matematiğe, edebiyata ve güzel söz söylemeye karşı da merakı ve eğilimi vardı. Harbiye'de ve Harp Akademisi'nde, memleket ve millet davaları ile ilgilenmesi, düşüncelerini cesaretle ifadeden çekinmemesi sebebiyle aydın ve inkılâpçı bir subay olarak tanınmıştı. Devir istibdat idaresi idi ve bu davranışları aleyhine olabilirdi; ancak çevresince gerçekten çok sevilişi, düşüncelerinde samimî oluşu, onun herhangi bir tertibe kurban gitmesini önlemişti. Bununla beraber Harp Akademisi'nden mezuniyetini izleyen günlerde istibdat ve padişahlık rejimi aleyhindeki düşünceleri ve durumu, şüphe çekerek birkaç ay İstanbul'da tutuklu kaldı; sonra bir nevi sürgün olarak vazife ile 5 Şubat 1905 tarihinde Suriye bölgesine, Şam'a atandı.

Genel ağdan alınan bu bilgiye göre Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Tedbirli bir kişilik taşıyor.
B) Muhafazakâr bir yapıya sahiptir.
C) Mevcut siyasi sistemi savunmuştur.
D) Ülke çıkarlarını ön planda tutmuştur.

(Şaşırtmacılı Soru)